

**ЖАМИЯТ БАРҚАРОРЛИГИНИ  
ТАЪМИНЛАШДА ЁШЛАР  
МАЪНАВИЯТИНИ  
ЮКСАЛТИРИШНИНГ  
ИННОВАЦИОН ОМИЛЛАРИ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИ  
«ИСТИҚБОЛ»  
МИНТАҚАВИЙ ТАДҚИҚОТ МАРКАЗИ**

**ЖИЗЗАХ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ  
«ФАЛСАФА, ТАРБИЯ ВА ҲУҚУҚ ТАЪЛИМИ»  
КАФЕДРАСИ**

**«ЖАМИЯТ БАРҚАРОРЛИГИНИ  
ТАЪМИНЛАШДА ЁШЛАР  
МАЪНАВИЯТИНИ  
ЮКСАЛТИРИШНИНГ  
ИННОВАЦИОН ОМИЛЛАРИ»**

*Республика илмий-амалий конференцияси материаллари*

**«ТАФАККУР ТОМЧИЛАРИ»  
ТОШКЕНТ - 2021**

## **BARKAMOL AVLOD TARBIYASIDA UMUMMADANIY KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHDA MUSIQANING O'RNI**

**Navbahor Xasanova,**

Jizzax davlat pedagogika instituti.

**Husnora Tojiqulova,**

Jizzax davlat pedagogika instituti

Musiqqa ta'limi yo'nalishi 4- bosqich talabasi.

Bugungi kunda jamiyatimizning eng muhim vazifalaridan biri barkamol shaxsni tarbiyalashdan iboratdir.

Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov "Yuksak manaviyat – yengilmas kuch" asarida musiqqa san'ati haqida ham o'z fikrlarini bildirganlar. Musiqaning inson ruhiy kamolotiga ta'siri haqida gapirib, albatta, bu maqsadga musiqqa san'atisiz erishib bo'lmasligini ta'kidlaganlar. Prezidentimizning "Bolalar musiqqa va san'at maktablarining moddiy texnik bazasini mustahkamlash va ularning faoliyatini yanada yaxshilash bo'yicha 2009-2014-yillarga mo'ljallangan chora-tadbirlari"<sup>198</sup> to'g'risidagi farmoyishlari ham musiqqa san'atini rivojlantirishga davlat siyosati darajasida e'tibor berilayotganining natijasidir.

Musiqqa insonning shakllanishida muhim rol o'ynaydi; uning hissiyoti va ruhiyatiga faol ta'sir ko'rsatadi. Umumta'lim maktablarining asosiy vaziyatlaridan nafosat olamiga olib kirish va ma'naviy tarbiya berish. Bunda o'qituvchi bolalarni muhim bir musiqqa asari bilan tanishtirib, uni ifodali "jonli" qilib ijro etib, o'quvchilar diqqat e'tiborini jalb etadi, ularning nutqini o'stirish, fikrlash qobiliyatini, dunyo qarashini kengaytiradi, emotsional his-tuyg'uarga ham faol ta'sir etadi. Musiqqa darslarining mazmunida faqatgina o'zlashtirish emas, balki o'quvchilar ongini, voqelikka munosabatini rivojlantirish, estetik madaniyatini tarkib toptirish va boshqa ichki his-tug'ularning shakllanish tuzilishi nazarda tutiladi. O'qituvchining darsga ijobiy tarzda yondashishi muhim ahamiyat kasb etadi va qancha vazifalarni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi:

- musiqqa tarbiyasida yangi metod va vositalar izlaydi.
- hayot va san'at o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ifodalaydi.

<sup>198</sup> "Halq so'zi" gazetasi T. 8.01. 2008 -yil 4- bet

Ushbu maqsadlarni amalga oshirishda o'qituvchi jiddiy tayyorgarlik ko'rish, o'z ustida tinmay ishlashi, yani bilim saviyasini oshirishi uchun ilmiy adabiyotlar, teatr, mezeylarga borib, ongini oshirish yo'llarini takomillashtirib borishi lozim.

Dars – maktabdagi o'quv ishining tashkiliy shakli bo'lib, unda o'qituvchi aniq belgilangan vaqt doirasida o'quvchilarning doimiy guruhi – sinf bilan qat'iy jadval bo'yicha shug'ullanadi, jamoaning bilish faoliyatiga rahbarlik qilib, o'quv dasturiga muvofiq o'zi belgilaydigan didaktik va tarbiyaviy vazifalarga erishishi uchun xilma-xil metodlardan foydalaniladi.

O'qitish jarayonini o'qituvchi bilan shug'ullanuvchilarning biror maqsadga qaratilgan, izchillik bilan o'zgarib turadigan o'zaro bog'langan faoliyati, deb qarash mumkin.

Bu faoliyat davomida shug'ullanuvchilarning ma'lumot olish, rivojlanish va tarbiyalash vazifalari hal etiladi. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida va o'rta maxsus kasb-hunar kollejlari va akademik litsey o'quvchilari uchun tayanch kompetensiyalar qo'yilgan bo'lib, musiqa darslarida milliy va umummadaniy kompetensiya shakllanishiga xizmat qiladi (milliy va umummadaniy kompetensiya – vatanga sadoqatli, insonlarga mehr-oqibatli hamda umuminsoniy va milliy qadriyatlarga e'tiqodli bo'lish, badiiy va san'at asarlarni tushunish, orasta kiyinish, madaniy qoidalarga va sog'lom turmush tarziga amal qilish layoqati.)

Musiqa darsida o'qituvchi bilan o'quvchining o'zaro munosabati jarayoni shaxsiy aloqaga asoslangan. Musiqa o'qituvchisi darsda istisnosiz, barcha o'quvchilarning musiqiy faoliyatlarini yo'llaydi va nazorat qiladi. Shuningdek, o'quvchilar orasidagi o'zaro aloqa va o'zaro nazoratni qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchining darsdagi ishi barcha o'quvchilarning darsining o'zidayoq o'rganilayotgan bilim asoslarini egallashlari, zarur ko'nikma va malakalarini hosil qilishlari uchun zamin yaratadi.

Har bir musiqa darsi o'quvchilarni yangi bilimlar bilan boyitish, ularning ong-bilim doiralarining kengaytirishi, musiqiy ko'nikma va malakalarini shakllantirishi yoki ilgari o'rganganlarini takomillashtirishi kerak.

Musiqa darslarida o'quvchilarni musiqa sohasidan har tomonlama rivojlantirishni nazarda tutiladi, ularning musiqaviy madaniyatiga zamin yaratiladi.

Musiqa darsi musiqa ijodining quvonchini anglash tuyg'usini beradi. Go'zallik, daxldorlik tuyg'usini kompozitor yoki halq musiqa asariga jo qilgan axloqiy-estetik mazmundan huzurlanish qobiliyatini shakllantiradi. Darsda ijodiy faoliyatning bir-biri bilan mustahkam bog'langan hamma turlari samarali bo'ladi.

Ayni vaqtda dars o'zining mazmuni, metodlari va tashkil etilishi bilan o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatib, ularda ilmiy dunyoqarashni, g'oyaviy e'tiqodni, shaxsiy ma'naviy sifatlarni shakllantirib, katta tarbiyaviy qimmatga ega bo'lishi zarur.

Darsda o'quvchilarni tarbiyalash, o'qitish, rivojlantirish, ijodiy kamol toptirish, ularga ta'lim berish bilan birgalikda va o'zaro aloqada amalga oshirmog'i kerak.

Musiqa darsi o'quvchilarning mamlakat kelajak istiqboli uchun har tomonlama rivojlangan komil insonlarni tarbiyalab voyaga yetkazishiga bog'liq ekanligi bugungi kunda sir emas. Buni har bir pedagog aniq va ravshan his qilishi zarur.

Halqni buyuk kelajak va ulug'vor maqsadlar sari birlashtirish, mamlakatimizda yashaydigan millati, tili, dini va e'tiqodidan qat'iy nazar har bir fuqaroning yagona vatan baxti uchun doimo mas'uliyat sezib yashashga chorlash ajdodlarimizning bebaho merosi va an'analarimizga munosib bo'lishga erishish, komil insonlarni tarbiyalash milliy istiqlol g'oyasining bosh maqsadidir.

Umumta'lim maktablarining asosiy vazifalaridan biri nafosat olamiga olib kirish va ma'naviy tarbiya berish.

Xulosa qilib aytganda, musiqa o'qituvchisi cholg'u asbobini jozibali chalsa, qo'shiqni yoqimli kuylasa, musiqa janrlari va kompozitorlar haqidagi hikoyalari bolalarni maftun etsa, 45 daqiqalik darsda o'zini o'qituvchilik rolini qoyilmaqom qilib ijro etsa, har qanday vaziyatda bolalar bilan ijodiy va ijobiy munosabatlar o'rnatib, bolalar qalbiga yo'l topa olsa, bunday o'qituvchi bolalar mehriga muyassar bo'ladi.

<b>Farzona Isaxonova.</b> Ta'lim taraqqiyotida ilm-fan va innovatsion texnologiyalarning o'рни	208
<b>Собит Нормухаммедов.</b> Миллий ўзликни англаш миллий юксалиш омили сифатида...	211
<b>Фариджон Ҳолиқов, Бексултон Мамутов. Илмий раҳбар:</b> <b>Хошим Хидиров.</b> Ёшлар дунёқарашида ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданият .....	215
<b>Navbahor Xasanova, Husnora Tojiqulova.</b> Barkamol avlod tarbiyasida umummadaniy kompetensiyani shakllantirishda musiqaning o'рни.....	218
<b>Акбар Саиткасимов, Алишер Ибрагимов.</b> Модернизация высшего образования в Узбекистане в условиях национального прогресса .....	221
<b>Mirzoxid Shodmonov.</b> Yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishda siyosiy partiyalar faoliyatining huquqiy asoslari .....	226
<b>Алишер Ҳакимов.</b> Жамиятда ижтимоий барқарорликни таъминлашда фуқаролик масъулиятини юксалтириш мезонлари .....	230
<b>Зиёдулла Ғозиев, Нурбек Бахриддинов.</b> Конституция демократик қадриятлар ва илғор ғоялар кафе лати .....	234
<b>Холмирзаев О. Н., Раҳманов Т. О., Дедабоев Ж.И.</b> Инновационное преподавание в медицинских вузах, по совместной образовательной программе НАМГУ, медицинских факультетах.....	237
<b>Alisher Ibragimov, Ja'farxon Isaxonov.</b> Ijtimoiy islohotlarni amalga oshirishda innovatsion mexanizmlarning o'рни .....	240
<b>Go'zal Kobilova, Bobirjon Mamatqulov.</b> Yangi O'zbekiston yoshlari - kelajagimiz va istiqbolimiz poydevori.....	244
<b>Мўмин Ҳошимхонов.</b> Бобораҳим Машраб илмий-бадий меросида ҳуруфийлик руҳи .....	247